

РЕШЕНИЕ

№ 69

гр. Монтана, 23.03.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

ОКРЪЖЕН СЪД – МОНТАНА в публично заседание на двадесет и осми февруари през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Аделина Тушева

Членове: Елизабета Кралева
Таня Живкова

при участието на секретаря Даниела Мл. Макавеева
като разглежда докладваното от Аделина Тушева Въззивно гражданско дело № 20211600500272 по описа за 2021 година

Производството е образувано по реда на чл. 258 и сл. от ГПК по жалби на П. . Ч., А. Ч. и С. М., подадени чрез пълномощници , срещу срещу постановените от РС Лом на 15.03.2021г. основно решение и на 09.06.2021г. допълнително решение по гр. дело № 2403/2018г. с предмет първа фаза делба на земеделски земи .

П. Ч. и А.Ч. обжалват основното решение от 15.03.2021г. в частите, с които до делбата е допуснат С.М. с определена квота от делбените имоти , а са изключени наследниците П. С. и Д. С. с доводи за неправилност и необоснованост поради наличие на предпоставките на чл. 76 от ЗН с искане за изменение на решението в частта относно съделителите като се изключи приобретателя С.М. от делбата и се определят съответните права на законните наследници П.С. и Д.С. .

С.М. обжалва основното решение от 15.03.2021 г. в частта, с която е признато за установено по отношение страните по делото, че А. Ч. е собственик на основание саморъчно завещание на 11 дка от имот № *, землище село * с площ 37.936 дка , както и в частта , с която на А.Ч. са определени правата с доводи за неправилност , поради недействителност на саморъчното завещание –неясно посочена воля на завещателката и с искане за отмяна решението в тези части и изключване на А.Ч. като съделител .

По тази жалба са подадени отговори от П.Ч. и А.Ч. с доводи за неоснователност , като А.Ч. поддържа и недопустимост на жалбата , тъй като С.М. няма качеството на наследник , съответно съделител.

Постановеното от РС Лом на 09.06.2021г. по реда на чл. 250 от ГПК допълнително решение се обжалва П.Ч. и С.М. .

П.Ч. поддържа неправилност на решението с доводи, че на основание чл. 76 от ЗН следва да се обявят за относително недействителни разпоредителните сделки на наследниците П. и Д.С. по отношение на останалите наследници , а не по отношение на приобретателя по тези сделки С.М. .

С.М. обжалва допълнителното решение с доводи за неправилно приложение разпоредбата на чл. 76 от ЗН, тъй като по отношение на двете разпоредителни сделки , обявени за недействителни по отношение на него , не е приложима разпоредбата на чл. 33 от ЗС.

С подаден в срок отговор тази жалба се оспорва от П.Ч. с доводи за неоснователност .

Останалите страни в производството Н. Л., В. Н., З. Я.–И. и И.С. не изразяват становище.

При въззивното разглеждане на делото са събрани писмени доказателства.

Окръжният съд, като провери атакуваният по реда на въззивното обжалване в съответната част съдебен акт във връзка с оплакванията в жалбите , като обсъди събраните в производството доказателства, предвид становищата на страните и въз основа на закона, приема следното:

Въззивните жалби са подадени в срок от надлежни страни в процеса при наличен правен интерес , поради което са допустими за разглеждане.

С основното решение по гр.дело № 2403/2018г. съдът е постановил диспозитив, с който е признал за установено по отношение Н. Л., П. Ч. В. Н., З.Я.–И. , И.С. и С.М., че А.Ч. е собственик на основание саморъчно завещание /завет/ , съставено на 11.05.2016г. от Й. С, поч. На 11.03.2017г. , обявено на 08.11.2018г. на 11 дка от недвижим имот – нива в землището на село *, м.*с площ 37.936 дка , имот № *. Със същото решение е допуснал делба между П. Ч. с права 1/4 ид.част, А. Ч. – с права 11 дка от нивата с площ 37.936 дка, В. Н. – с права 1/8 идеална част, З. Я. – И. с права 1/ 8 идеална част, И.С. – 1/8 ид.част , Н. Л.- 1/8 ид.част и С.М. – 1/4 идеална част минус 11 дка по отношение на четири недвижими земеделски имоти – нива в землището на село *, м.*с площ 37.936 дка , имот № *, нива в землището на село *,м.* с площ 6 дка, имот № *, гора в земеделски земи в землището на село * , м.* с площ 6.824 дка , имот № *и ливада в землището на село * , м.* , с площ 9 дка, имот № *.

С постановеното на основание чл. 250 от ГПК на 09.06.2021г. допълнително решение съдът е обявил за недействителни по отношение на С.М. сделките, обективирани в нотариален акт № *,т. *, рег.№ *, нот. дело № */2018г. и нотариален акт № *,т. *, рег.№ *,нот.дело № */2018г. и двата на нотариус С.С., с които П. С. и Д. С. са прехвърлили на С.М. 10/40 идеални части от имот – нива в землището на село *, м.*с площ 37.936 дка , имот № *.

Предмет на въззивен контрол с оглед подадените въззивни жалби е решението на РС Лом в частите, с които е признато за установено правото на собственост на А.Ч. , допусната е делба по отношение на него с посочените права , в частта , с която е допусната делбата по отношение С.М. , като изцяло е обжалвано допълнителното решение .

По отношение на имотите допуснати до делба , както и по отношение правата на останалите съделители решението не е обжалвано , съответно не подлежи на проверка от въззивния съд по реда на чл. 269 от ГПК.

Основното и допълнително решения на РС Лом са валидни .

Допустимо е и основното решение в частта относно съделителите и правата им, като е допустимо постановено допълнителното решение .

В частта, с която съдът в основното решение се е произнесъл с установителен диспозитив относно правата на А.Ч. решението е недопустимо постановено в нарушение на диспозитивното начало и следва да се обезсили. По делото от страна на А.Ч. не е предявен установителен иск с предмет установяване правата , придобити въз основа на саморъчно завещание, поради което и съдът не е имал право да се произнася по такъв иск , поради липса на редовно сезиране . Съгласно чл. 6,ал. 2 от ГПК предметът на делото и обемът на дължимата защита и съдействие се определят от страните .

При преценка правилността на основното решение в обжалваните части , въззивният съд приема следното :

Фактическата обстановка не е спорна между страните и е установено от събраните по делото писмени доказателства .

Имотите предмет на делбата са земеделски и са възстановени с влезли в сила решения, придружени със скици на наследниците на П.Ч.а,поч. 28.12.1979г. и съпругът ѝ М.Ч., поч. 08.05.1982г. . Наследници по закон на тези лица са четирите им деца – син П. Ч. , дъщеря Е.М. а Я., починала 2015г. и оставила низходящи В. Н. и З. Я., дъщеря М. С., починала 1999г. и оставила низходящи И.С. и Н. Л., дъщеря Й.С., починала на 11.03.2017г. и оставила низходящи П. С. и Д. С..

Със заключения в нотариална форма две сделки от 29.03.2018г. П. С. и Д. С. са прехвърлили на С.М. общо 10/40 идеални части от наследствената нива, предмет на делбата – имот № *в землището на село * , м.* , с площ 37.937 дка, като с първата сделка са дарили 1/10 идеална част, а с втората сделка са продали 9/10 идеални части .

С приложено по делото саморъчно завещание, съставено от Й.С. на 11.05.2016 г. , обявено с протокол от 08.11.2018г. Й. С.а е завещала на своя племенник А.Ч. земеделски земи, наследствени от баща ѝ М. Ч., в село * , * , като е посочено в завещанието, че земята е 11 дка и е включена в земеделската кооперация на село *. Като мотив за завещанието Й.С. е посочила, че племенникът ѝ професор , хирург в * , който неотлъчно бил до нея , когато си счупила левия крак, лекувал я е и за това иска да му се отблагодари. Посочено е в завещанието, че докато е жива ще ползва рентата от земята , а тези 11 дка ги подарява на него след това да станат негови , която нейна воля да се изпълни от наследниците .

От приложените по делото писмени доказателства се установява, че на наследниците на М. и П.Ч.и в село * са възстановени следните имоти :

С решение № 08А от 04.11.1998г. на ПК *са им възстановени в стари реални граници 4 имота като други селскостопански територии с площ 0.548 дка , 5.058 дка, 1.075 дка и 0.143 дка , всички в местността *, които са съседни, поради което и са обединени в един имот с площ 6.824 дка , имот № *по картата на землището на село * видно от приложената на л. 18 от делото скица от 09.11.2018г. , представляващ гора в земеделски земи. С решение № 08 от 28.05.1999г. на ПК *на основание влязъл в сила план за земеразделяне на наследниците на М. и П.Ч.и е възстановен един имот – нива от 37.937 дка в землището на село *, местността *– имот № *, съгласно скица , издадена на 09.11.2018г. . Общата площ на възстановените на наследниците на М.Ч. и П. Ч.а земеделски земи в землището на село * е 44.760 дка .

При така установената фактическа обстановка, от правна страна съдът приема следното:

Предмет на делбата са земеделски имоти , останали в наследство от М. и П. Ч.и, съответно предявеният от Н. Л. на 29.11.2018г. иск за делба е с правно основание чл. 69 и сл. от Закона за наследството / ЗН/ .

Разпоредбата на чл. 76 от ЗН предвижда, че актовете на разпореждане на сънаследник с отделни наследствени предмети са недействителни , ако тези предмети не се паднат в негов дял при делбата.

Съгласно задължителното за съдилищата тълкуване на тази разпоредба, дадено от ОСГК на ВКС в ТР № 1/2004г. , предвидената в чл. 76 ЗН недействителност е относителна , като на нея в делбения процес може да се позове до приключване устните състезания в първата инстанция само съделител -сънаследник, който не се е разпоредил с дела си . Правото да се иска прогласяване на относителната недействителност по чл. 76 ЗН може да се упражни като инцидентен, преюдициален и обуславящ, установителен иск или чрез възражение.

По делото в срок е направено възражение от страна на съделителя и сънаследник П.Ч. по чл. 76 от ЗН относно разпоредителните сделки извършени от П. и Д.С.и на 29.03.2018г. с притежаваните от тях като наследници на Й.С. идеални части от земеделския имот – нива от 37.936 дка в землището на село * в полза на С.М. .

Възражението по чл. 76 от ЗН е основателно и следва да бъде уважени, като се прогласи относителната недействителност на разпоредителните сделки . П. и Д.С. като наследници на Й.С., един от низходящите на М. и П.Ч., са се разпоредили преди предявяване на иска за делба с идеални части от един от земеделските имоти, предмет на делбата в полза на лице, което не е от кръга на наследниците. Извършените от тях сделки в нотариална форма са действителни и са породили желаните от страните правни последици, но предвид възражението по чл. 76 от ЗН са непротивопоставими на останалите наследници на М. и П. Ч. и , които имат интерес в делбата да участват само сънаследници, а не и трети

на наследството лица , какъвто е С.М..

Предвид основателността на възражението по чл. 76 от ЗН делбата следва да се извърши между низходящите на М. и П.Ч.и , всеки един с права 1/4 идеална част съгласно чл. 5,ал. 1 от ЗН .

По делото е приложено саморъчно завещание на Й. С.а, един от наследниците на М. и П.Ч.и, с което е завещала на А.Ч. 11 дка земеделски земи, наследени от баща й М.Ч. , намиращи се в село *. Завещанието отговаря на предвидените в чл. 25,ал. 1 от ЗН изисквания за форма- написано е изцяло ръкописно от самия завещател с дата 11.05.2016г. , подписано е от завещателя , като подписът е положен след завещателните разпореждания. Обявено е по реда на чл. 27,ал. 3 от ЗН от нотариус с протокол от 08.11.2018г. , след смъртта на завещателката на 11.03.2017г. .

Завещанието е едностранна безвъзмездна сделка , обективизиращо волеизявлението на завещателя да облагодетелства посоченото в него лице, поради което и волята на завещателя при неяснота може да бъде установена чрез тълкуване по реда на чл. 20 от ЗЗД във връзка с чл. 44 от ЗЗД, която отнася това правило и към едностранните волеизявления. Отделните завещателни разпореждания следва да се тълкуват във връзка едно с друго и в смисъла, който произтича от текста на цялото завещание, като се търси действителната воля на завещателя. В определени случаи съдът следва да отчита и останалите доказателства по делото, които могат да изяснят действителната воля на завещателя.

От съдържанието на завещанието се установява, че Й.С. и изявила воля да се разпорежи с 11 дка земеделска земя, наследена от баща й М.Ч. , която земя се намира в село * . При така изразената воля и предвид доказателствата по делото , че Й.С.а е наследила от баща си и други земеделски земи , а именно допуснатите до делба два земеделски имота в землищата на село *и село *, то очевидно завещателното разпореждане не е универсално , тъй като липсва изразена воля за разпореждане с цялото си имущество или с дробна част от цялото си имущество , поради което и завещанието следва да се приеме за частно съгласно чл. 16,ал. 2 от ЗН, придаващо на А.Ч. качеството на заветник.

За да установи кое свое обособено имущество е завещала Й.С., съдът съобрази посоченото в завещанието – 11 дка земеделска земя в село *,наследена от М.Ч.. От доказателствата по делото се установява, че наследниците на М. Ч. имат два имота в село * – нива от 37.936 дка и гора в земеделски земи с площ 6.824 дка или общо земеделски земи 44.760 дка . По наследство Й. С. има 1/4 идеална част от тази обща площ или това са 11.190 дка, площ съпадаща с посочената в завещанието 11 дка земеделска земя в село * , поради което и съдът приема, че предмет на завещанието са именно притежаваните от Й. С. идеални части по наследство от баща й М.Ч. от двата земеделски имота в землището на село * . Обстоятелството,че в завещанието е посочено, че земеделските земи се обработват от земеделската кооперация в село *, а пък по делото е установено от справката за вписванията относно нивата от 37.936 дка , че се обработва по сключен договор за аренда от П. ЕООД село * не променя този извод. Предвид възрастта на завещателката, 85 години към датата на завещанието и липсата на доказателства самата тя да е сключила договора за

аренда, то тя е имала знанието, че някой друг обработва земята ѝ, за което получава рента , като едва ли е правила разлика между търговско дружество и земеделска кооперация .

В завещанието няма неяснота относно мотива, поради който се прави , а именно с благодарност към А.Ч. за грижите , които е положил за нея при лечението на счупения ѝ крак , като изразът , че „тези 11 дка ги подарявам на него, след това да станат негови“ не променя безвъзмездния характер на разпореждането , нито внася съмнение, че волята ѝ е тези декари да придобие след смъртта ѝ .

При това разбиране за съдържанието на завещанието, то А.Ч. е придобил, считано от откриване наследството на Й. С. притежаваните от нея 1/4 идеални части от двата имота в село * , поради което и макар да няма качеството на наследник, като собственик на идеална част от недвижимите имоти, предмет на делба, следва да бъде включен в делбата на тези два имота с права 1/4 идеална част.

Предвиденото в чл. 112,б. „и“ от Закона за собствеността /ЗС/ вписване на препис от обявените завещания с предмет недвижими имоти има само оповестително действие, с което се цели само да даде възможност на наследниците по закон и на трети лица да узнаят за извършения от завещателя акт на разпореждане с имуществото за след смъртта му и за намерението на бенефициера да се ползува от него. Както обявяването на завещанието, така и вписването му, не са условие за да породи то своето правно действие.

Правилото на чл. 113 ЗС, според което актовете по чл. 112 ЗС до вписването им не могат да се противопоставят на трети лица, които по-рано са придобили от същия собственик и вписали вещни права върху недвижимия имот, е неприложимо в отношенията между А.Ч. и С.М. , тъй като праводател на А.Ч. е Й. С., докато праводателите на С.М. са Д. и П.С. .

От друга страна , доколкото С.М. участва в производството по делба на наследство като главна страна единствено с оглед възражението по чл. 76 от ЗН , а не като наследник , то възраженията му срещу завещанието като трето на наследството лице, следва да се приемат за недопустими .

Предвид гореизложеното решението на РС Лом от 15.03.2021г. в обжалваните части , допълнено с решение от 09.06.2021г. , се явява неправилно и следва да се отмени в частта, с която до делба е допуснат С.М. , определени са правата на А.Ч. и са обявени за недействителни разпоредителни сделки по отношение на С.М. , като вместо него се постанови друго, с което разпоредителните две сделки се обявят за относително недействителни по отношение на останалите сънаследници – съделители, делбата се допусне с участие на сънаследниците П. и Д.С., като наследници на Й.С. с права по 1/8 идеална част от земеделските имоти нива с площ 6 дка в землището на село * и ливада с площ 9 дка в землището на село * , а правата на А.Ч. се определят на 1/4 идеална част от двата земеделски имоти, допуснати до делба , намиращи се в землището на село *

Искания за присъждане на разноси за настоящето производство страните не са направили, поради което и съдът не се произнася по отговорността за разноси с оглед

изхода на спора пред настоящата инстанция .

Водим от гореизложените мотиви, Окръжният съд

РЕШИ:

ОБЕЗСИЛВА решението на РС Лом от 15.03.2021г. , постановено по гр.дело № 2403/2018г. В ЧАСТТА, с която е признато за установено по отношение Н.Л., П. Ч. , В. Н., З.Я. –И. , И.С. и С. М, че А. Ч. е собственик на основание саморъчно завещание /завет/ , съставено на 11.05.2016г. от Й. С., поч. на 11.03.2017г. , обявено на 08.11.2018г. на 11 дка от недвижим имот – нива в землището на село *, м.*с площ 37.936 дка , имот № *, като НЕДОПУТИМО .

ОТМЕНЯ решението на РС Лом от 15.03.2021г. , постановено по гр.дело № 2403/2018г. В ЧАСТИТЕ, с които е допуснато извършване на делбата с участие на С.М. и са определени са правата на А.Ч., КАТО ОТМЕНЯ ИЗЦЯЛО допълнителното решение , постановено по делото на 09.06.2021г. , ВМЕСТО КОЕТО ПОСТАНОВЯВА:

ОБЯВЯВА на основание чл. 76 от ЗН за относително недействителни по отношение на съделители Н. Л., П. Ч. , В. Н., З.Я. –И. и И.С. сделките, обективирани в нотариален акт № *,т.*, рег.№ *, нот. дело № */2018г. и нотариален акт № *,т.*, рег.№ *,нот.дело № */2018г. и двата на нотариус С.С., с които П.С. и Д. С. са прехвърлили на С. М. общо 10/40 идеални части от имот – нива в землището на село *, м.*с площ 37.936 дка , имот № *.

ОТХВЪРЛЯ предявения срещу С.М. иск за допускане на делба по отношение земеделските имоти, останали в наследство от М.Ч. и П.Ч. : нива в землището на село *, м.* с площ 37.936 дка , имот № *, нива в землището на село *,м.*т с площ 6 дка, имот № *, гора в земеделски земи в землището на село *, м.* с площ 6.824 дка , имот № *и ливада в землището на село *, м.* , с площ 9 дка, имот № *, КАТО НЕОСНОВАТЕЛЕН .

ДОПУСКА извършване на делбата с участието на съделителите П. С. и Д. С. с ПРАВА по 1/8 идеална част от недвижимите имоти - нива в землището на село *, м. * с площ 6 дка, имот № *и ливада в землището на село *, м.* , с площ 9 дка, имот № *.

ОПРЕДЕЛЯ на А.Ч. ПРАВА 1/4 идеална част от следните недвижими имоти- нива в землището на село *, м.*с площ 37.936 дка , имот № *и гора в земеделски земи в землището на село *, м.* с площ 6.824 дка , имот № *.

В останалите части решението не е обжалвано и е влязло в сила.

РЕШЕНИЕТО подлежи на касационно обжалване пред ВКС при предпоставките на чл. 280,ал. 1 и ал. 2 от ГПК в едномесечен срок от връчването му на страните.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____